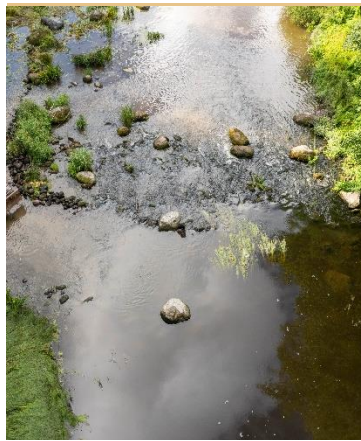

Raportti 21/2023

VHVSY ry:n kalataloudelliset kunnostukset vuonna 2023

Oula Tolvanen

Vantaanjoen ja Helsingin seudun
vesiensuojeluyhdistys ry

Raportti 21/2023

VHVSY ry:n kalataloudelliset kunnostukset vuonna 2023

21.12.2023

Laatijat: Oula Tolvanen

Tarkastaja: Anu Oksanen

Hyväksyjä: Anu Oksanen

Kannen valokuvat: Oula Tolvanen/VHVSY ry

Sisällysluettelo

1	Johdanto.....	4
2	Kunnostustoimet	5
2.1	Boffinkoski, Vantaanjoki.....	5
2.2	Myllykosken alue, Vantaanjoki.....	6
2.3	Keravanjoen latva.....	10
3	Yhteenveto	11
4	Viittaukset	12

1 Johdanto

Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesiensuojeluyhdistys (jatkossa VHVSY) on toteuttanut pieni-muotoisia kalataloudellisia kunnostuksia vuodesta 2014 alkaen, jonka lisäksi vuonna 2021 muun muassa aloitettiin Myllykosken alueen laajamittainen täydennyskunnostus, jota jatkettiin vuosina 2022 ja 2023. Lisäksi vuosina 2021 ja 2022 toteutettiin kalataloudellinen korjaus ruopatulle Koiransuolenojan Kivisillan virtapaikalle ja koneellinen soraistus Keravanjoen Sahakoskelle (Haro 2022).

Kunnostusten tavoitteena on lisätä erittäin uhanalaisen taimenen (*Salmo trutta* L.) poikastuotantoa ja samalla ennallistaa aiemmin perattuja koski- ja virta-alueita. Kunnostuksia toteutetaan yhteistyössä vesialueiden osakaskuntien ja maanomistajien kanssa. Kunnostuksia tehdään niin käsivoimin kuin koneellisesti. Uomaan siirrettävä kiviaines on pyöreähköä luonnonkiveä ja soraa.

Vantaanjoessa elää varsin runsaslukuisena EU:n ympäristödirektiivein suojellut vuollejokisimpukka (*Unio crassus*) ja kirjojokikorento (*Ophiogomphus cecilia*). Vuollejokisimpukan lajirauhoituksesta poikkeamiseen on lupa Uudenmaan ELY-keskukselta ja kirjojokikorenon suojeluun liittyen lausunto, jonka puitteissa kunnostukset pystytään toteuttamaan suunnitellusti.

Kunnostuksiin pyritään osallistamaan paikallisia toimijoita ja esimerkiksi Myllykosken alueella yhteistyö on ollut hyvin onnistunutta. Maanomistajilta ja osakaskunnilta saatu palaute toiminnasta on ollut pelkästään positiivista.

Kesän 2023 kunnostuksiin saatiin rahoitusta Varsinais-Suomen ELY-keskukselta. Lisäksi kunnostuksia ja soraikkohuoltoja tehtiin Nurmijärven Koiransuolenojalla ja Tuhkurinojalla osana Uudenmaan ELY-keskuksen HELMI-rahoittamaa VHVSY:n kunnostukset Nurmijärven Tuhkurinojassa ja Koiransuolenojassa vuosina 2022–2023 nimistä hanketta (Tolvanen 2023).

2 Kunnostustoimet

2.1 Boffinkoski, Vantaanjoki

Boffinkoskeen rakennettiin kosken yläosaan ja puoliväliin yhteensä neljä laajaa, 5–120 m² ko-koista, uutta kutusoraikkoa. Soiraikoista kaksi sijoitettiin Palojoentien sillan alapuolelle (kuva 1). Välisuvannon alapuoleiseen kosken niskaan rakennettiin suuri 120 m² laajuinen soraikko. Kutusoraikkoja varten uomaan siirrettiin yhteensä 35 tonnia seulottua halkaisijaltaan 30–60 mm olevaa luonnon kiveä. Kunnostus tehtiin käyttäen 16 tonnin painoista tela-alustaista kaivinkonetta. Sora kuljetettiin Palojoentieltä rantakiinteistön pihan kautta traktorin avulla. Kivien siirtämistä varten pihasta kaadettiin seitsemän puuta. Kunnostustöille ja puunkaadoille saatiin luvat ranta-asukkailta ja vesialuetta hallinnoivalta osakaskunnalta.

Ennen kunnostamista kunnostettava alue ja kaikki kohdat, joissa koneella liikuttiin uomassa, tarkistettiin vesikiikarilla ja pohjasta löydetty vuollejokisimpukat (*Unio crassus*) siirrettiin turvalliselle alueelle kosken alaosalla.

Kuva 1. Boffinkosken kunnostusta Palojoen sillalta kuvattuna. Kuva: Juhani Kortelainen.

2.2 Myllykosken alue, Vantaanjoki

Nurmijärvellä sijaitsevaa Vantaanjoen Myllykoskea on kunnostettu viranomaisvoimin vuosina 1996 ja 1997 Uudenmaan TE-keskuksen toimesta. VHVSY ry on laatinut sittemmin alueelle suunnitelman täydennyskunnostuksille, jonka mukaisia toimenpiteitä on toteutettu vuosina 2021–2023. Suunnitelma kattaa yhteensä kuusi erillistä koskijaksoa: Pikkukoski, Vuohenpäänkoski, Tamppikoski, Niittukoski, Myllykoski ja Kiskoski (Sivonen ym. 2018).

Vuonna 2023 varsinaisen Myllykosken yläpuoliselle pohjakynnykselle rakennettiin koneellisesti laaja kutosoraikko (kivien halkaisija 30–60 mm) samalla kohdalle, johon rakennettiin ensimmäinen soraikko lihasvoimin vuonna 2021 (kuva 3). Kunnostus tehtiin käyttäen 16 tonnin painoista tela-alustaista kaivinkonetta ja kokonaiskivimäärä oli 20 tonnia. Uuden soraikon pinta-ala oli noin 120 m².

Myllykosken niskakynnyksestä ylävirtaan, noin 150 metrin päässä sijaitseva Niittukoski kunnostettiin seuraavana päivänä (kuva 4). Kunnostuksen aikana kaivinkoneella levitettiin yhteensä 20 tonnia kutosoraa omaan uusien kutupaikkojen rakentamiseksi. Soraistuksen lisäksi joen pohjaa muokattiin siten, että virtausnopeus oli sopiva uusilla soraikoilla. Pohjan muokkauksen yhteydessä kuohkeutettiin myös koskessa sijainneita vanhoja kunnostussoraikkoja, joista yhdellä arvioitiin olevan aiemman syksyn kutupesä. Uutta kutualuetta syntyi yhteensä noin 150 m².

Vajaa kilometri Niittukoskesta ylävirtaan sijaitsevaan Vuohenpäänkoskeen rakennettiin samalla kalustolla yhteensä kolme uutta kutosoraikkaa, joista suurin rakennettiin kosken yläosalla sijaitsevalle pohjakynnykselle (kuva 5). Kaksi pienempää soraikkaa rakennettiin kosken rannalla sijaitsevan laavun edustalle (kuva 6).

Ennen kaikkien kohteiden kunnostamista kunnostettava alue ja kaikki kohdat, jossa koneella liikuttiin uomassa, tarkistettiin vesikiikarilla ja pohjasta löydetty vuollejokisimpukat (*Unio crassus*) siirrettiin turvalliselle alueelle kosken alaosalla (kuva 2).

Kuva 3. Simpukoiden etsintä ja siirtäminen toteutettiin kahlaamalla ja tarkistamalla pohja vesikiikarin avulla.

Kuva 2. Myllykosken niska soraistuksen jälkeen. Uusi soraikko erottuu vaaleana.

Kuva 4. Niittukoski ennen kunnostusta (yllä) ja kunnostuksen jälkeen (alla).

Kuva 5. Vuohenpääkosken niskakynnys soraistuksen jälkeen. Uusi soraikko erottuu vaaleana.

Kuva 6. Vuohenpääkosken niskakynnys taustalla ja etualalla alemmat kunnostussoraikot. Uudet soraikot erottuvat vaaleina.

2.3 Keravanjoen latva

Keravanjoen yläosalla Saunakoskessa ja Kaukastenkoskessa huollettiin yhteensä kolme vuoden 2003 viranomaiskunnostuksissa rakennettua kutusoraikkoa (kuva 7). Soraikot sijaitsivat Saunakosken keskivaiheilla, Kaukastenkosken kalatien yläosassa ja Kaukastenkosken alaosalla. Kaukastenkosken alaosan soraikkoa on huollettu kerran aiemmin vuonna 2016.

Kuva 7. Soraikkohuoltoa Kaukastenkosken alaosalla syyskuussa 2023.

3 Yhteenveto

Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesiensuojeluyhdistys (VHVSY) toteutti kalataloudellisia kunnostuksia Vantaanjoen vesistöalueella vuonna 2023 Varsinais-Suomen ELY-keskuksen rahoituksella. Vuonna 2023 toteutettiin lisäsoraistuksia Vantaanjoen pääuomassa Nurmijärvellä Vuohenpäänkoskella, Niittukoskella ja Myllykoskella. Viranomaistyönä aiemmin rakennettuja, sittemmin huonoon kuntoon menneitä kutusoraikkoja huollettiin Keravanjoen latvalla Hyvinkäällä Saunakoskella ja Kaukastenkoskella.

Kunnostuksien toteuttamista haittasi sairaustapaukset, mutta lopulta kunnostukset onnistuttiin toteuttamaan suunnitellulla tavalla suotuisien virtaamaolosuhteiden ansiosta. Kunnostuksien vaikutusta seurataan tulevaisuudessa osana VHVSY:n vuosittaisia sähkökalastuksia.

4 Viittaukset

Haro, E. 2022. VHVSY ry:n kalataloudelliset kunnostukset Vantaanjoella vuonna 2022. VHVSY ry:n raportti 24/2022.

Sivonen O., Tolvanen O., Haro E., Leinonen V. & Vahtera H. 2018. Nurmijärven Myllykosken täydennyskunnostussuunnitelma. VHVSY ry:n raportti 21/2018.

VHVSY ry:n kalataloudelliset kunnostukset vuonna 2023

Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesiensuojeluyhdistys toteutti kalataloudellisia kunnostuksia Vantaanjoen vesistöalueella vuonna 2023 Varsinais-Suomen ELY-keskuksen rahoituksella. Vuonna 2023 toteutettiin lisäsoraistuksia Vantaanjoen pääuomassa Nurmijärvellä Vuohenpäänkoskella, Niittukoskella ja Myllykoskella. Viranomaistyönä aiemmin rakennettuja, sittemmin huonoon kuntoon menneitä kutusoraikkoja huollettiin Keravanjoen latvalla Hyvinkäällä Saunakoskella ja Kaukastenkoskella.

Vantaanjoen ja Helsingin seudun
vesiensuojeluyhdistys ry

Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesiensuojeluyhdistys ry

Ratamestarinkatu 7 B, 3. krs, 00520 Helsinki

vhvsvy@vantaanjoki.fi

www.vantaanjoki.fi